

De trapos e siliconas

Imponse o culto ao corpo e as mulleres adoptan a imaxe hipersexuada que se espera delas ante as dificultades de achar o seu sitio nunha sociedade desequilibrada polo peso do diñeiro e os valores masculinos

25 Agosto 2010 GABRIELA CAÑAS

É unha mágoa que as mulleres non adoptasen unha curta variedade de uniformes como fixeron os homes para poder evitar toda a carga ideolóxica que pesa aínda sobre a indumentaria feminina. O asunto é de tal envergadura que o intento de prohibir unha peza feminina, o veo integral, produciu nos últimos meses un longo e encendido debate no que participaron tan activamente os homes como as mulleres (un fenómeno secundario a estudar).

Na muller, o talento é indisociable dun aspecto físico *'adecuado'* para poder triunfar

Na última década, o avance dos logros femininos retardouse ou estancado

Nese aceso e apaixonante debate utilizáronse sistematicamente dous conceptos: a defensa da dignidade da muller e a incoherencia das sociedades de cultura occidental, dispostas a perseguir á que se tapa en exceso e a tolerar á que fai xustamente o contrario.

Sobre a dignidade da muller manifestáronse até os imáns máis radicais para xustificar, iso si, a libre opción de vestir o hábito. Sobre a incoherencia occidental, con todo, preferiuse correr un veo case tan tupido como o do burka. É verdade que non se trataba do asunto principal, senón, quizá, dunha basta trampa para desviar a cuestión. Pero tamén é certo que somos moitos e moitas os que observamos con perplexidade e preocupación múltiples detalles sobre a vestimenta e o comportamento público das mulleres como probable proba de que asistimos a unha certa parálise na batalla pola liberación feminina.

Os exemplos son abundantes e todos eles veñen confirmar a evidencia de que a muller occidental é escrava do seu corpo e do estereotipo hipersexuado que se lle esixe e que tal escravitude afunde as súas raíces nos mesmos prexuízos dos que defenden o veo integral. O denominador común de ambas as culturas é o corpo da muller como obxecto de desexo masculino que debe ser ocultado aos demais ou, pola contra, exhibido como tal para deleite do gusto varonil.

Mentres as adolescentes vístense con procacidade de lolitas o sábado pola noite e algunhas coquetean coa anorexia, os seus amigos catalóganos con linguaxe tabernario en función das súas actitudes respecto ao sexo. As cantantes de moda se contonean lixeiras de roupa convidando o sexo explícito a homes moito máis

vestidos. As actrices tallan os seus corpos a golpe de dieta e bisturí. As modelos garántense un maior impacto se aproveitan a pasarela para ensinar algo máis íntimo que a roupa e as profesionais de éxito cumpren as súas xornadas laborais sobre incómodos tacóns que lles rompen as costas pero que son a paradigma da elegancia e a feminidade.

Martha Nussbaum, profesora de Teoloxía na Universidade de Chicago, lembraba nun artigo publicado recentemente no New York Times que ao burka consideróuselle unha "prisión degradante" e preguntábase: "E que hai respecto da prisión degradante da cirurxía estética?". Quizá pareza unha comparación exaxerada, pero sospeito que hai poucas mulleres nesta sociedade de consumo que non sintan como unha laxa a enorme presión social que pesa sobre a súa imaxe, que non perciban como unha carga engadida ás súas dobres xornadas laborais a escravitude do corpo. O resultado é que a maioría se entrega con desenfreno a unha tola carreira contra os estragos do tempo e da propia natureza, loitando permanentemente contra os depósitos de graxa (que adoitan estar onde naturalmente deben), contra o envellecemento, contra a flacidez e contra as canas, por citar só algunhas das batallas que se libran sen desmaio e que pasan, claro, por unhas pezas de vestir que hai que renovar permanentemente e que xamais son as máis adecuadas para a vida activa que a gran maioría desenvolve.

Diversos estudos sociolóxicos sinalan que as mulleres que alcanzaron un certo status profesional son xustamente as que máis coidan o seu aspecto físico e non as desempregadas, que disporían de máis tempo para iso. Iso é así, entre outras consideracións, porque o aspecto físico adecuado é case indispensable para que unha muller logre o éxito social. Os medios de comunicación, sistematicamente controlados polos homes, son os que fixan os estereotipos do noso tempo. Facer un mero repaso das caras máis cotiás que aparecen na pequena pantalla bastaría para corroborar ese sólido vínculo entre o éxito e a imaxe. Un extraterrestre recentemente chegado a este mundo concluiría de maneira inmediata vendo só a televisión que os homes son seres dunha gran variedade antropomórfica e xenerosa lonxevidade mentres que as mulleres son criaturas gráciles e moi pigmentados de mortalidade prematura, posto que de cando en cando superan a corentena.

Desgraciadamente, a foto fixa que ofrecemos a eses nenos que, como os extraterrestres, levan pouco tempo connosco manifesta todas as desigualdades reais. O talento das mulleres, que xa ninguén discute tras cotexar ano tras ano resultados académicos, é un valor aínda relativo e incompleto. Raramente unha cantante abrírase paso no mundo do espectáculo se se limita a compor belas pezas e interpretalas con acerto. Só unha imaxe suxestiva converteraa nunha estrela. Así xeramos un mundo de esquizoides no que se convida ás adolescentes a estudar como leas e vestir como panteras. Porque se sabe que, doutro xeito, a fortuna seralles máis esquivada.

A finais de xuño, a prensa celebrou a elección de Julia Gillard como primeira ministra australiana. Era a primeira vez na historia que o Executivo deste país íao presidir unha muller que, tras os axustados resultados electorais do fin de semana, podería non durar moito no cargo. E é que o resultado global arroxa unha realidade teimuda e exasperante: sete primeiras ministras e 10 xefas de Estado en todo o mundo. Ou sexa, o mesmo número marca que xa se alcanzou en 1995 e que, desde entón, non fixera máis que declinar.

Na última década, o avance das conquistas femininas (sen dúbida, enorme) retardouse, cando non estancado, nunha sociedade dominada por ese neomachismo sobre o que ha teorizado Amparo Rubiales que impón as súas regras sutilmente; tanto, por certo, que una teme ser tachada de puritana por criticar a impúdica explotación do corpo feminino. Os europeos gañan un 15% máis que as europeas e, segundo a Comisión, non hai indicios de que tal brecha se vaia a recortar. Os consellos de administración seguen sendo coto vedado ás mulleres e non hai cotas que vullan nos mercados, que, como a crise demostrou, son os que mandan.

Diríase que as mulleres, esgotadas de tanta batalla estéril, aliáronse co inimigo ante a imposibilidade de vencelo. O feminismo clásico non ten o glamour que esixen os tempos. Clamar contra as diferenzas salariais ou a trata de mulleres é como pedir o fin da fame no mundo; carece de atractivo para os medios de masas. Estes, no que a asuntos femininos refírese, prefiren a imaxe estereotipada das mulleres á cal moitas decidiron encartarse.

Repase o curso que pechamos. Os homes fixeron \" historia\" en todos os ámbitos. O mundo envorcouse cos toureiros, os actores, os futbolistas, os tenistas, os políticos, os gurús das novas tecnoloxías, os empresarios, os ciclistas... Só eles parecen poder optar por unha gran variedade de profesións e só eles parecen gozar do monopolio de representar aos seus países con bágoas nos ollos e a man no corazón.

Para que os medios dediquen amplos e positivos espazos a unha muller, o mellor é emular a Lady Gaga coas súas procaces videoclips, a súa paixón polos modelos estrafalarios e o seu música disco. Ela non só se dobrega ao estereotipo; convérteo en ouro. Para resolver os bulos sobre os supostos celos de Madonna cara á nova favorita (a rivalidade feminina é un vello estereotipo vixente), ambas simularon unha erótica pelexa de gatas nun programa de televisión. E fan caixa.

Vivimos tempos que atoparon novas formas de sacralizar os valores masculinos. Tempos nos que persiste o desequilibrio polo peso do poder, o diñeiro e a testosterona e no que as mulleres, máis formadas que nunca, están a demostrar afrontar serias dificultades para atopar o seu sitio.

Copyright EL PAÍS

GABRIELA CAÑAS

Periodista

Nací en Cuenca, en 1957, y cursé la carrera de Periodismo en la Universidad Complutense de Madrid. Mis primeras incursiones en el periodismo las hice en [El Diario de Cádiz](#) y en el diario vespertino de Madrid ya desaparecido [Informaciones](#), del que salieron algunos de los fundadores de [El País](#), el periódico que ha marcado toda mi trayectoria profesional. En 1981 entré a formar parte de la redacción de [El País](#), un icono (bajo mi punto de vista) de la libertad de prensa entonces recién recuperada, de la democracia y de una forma rigurosa de hacer periodismo que le ha situado como el rotativo de mayor influencia en España y uno de los más respetados de Europa. Muy pronto empecé a especializarme en

asuntos sociales (igualdad, sanidad, educación, ciencia, etc). Entre 1988 y 1989 trabajé para la revista [El Globo](#) (ya desaparecida), del mismo grupo editorial, y volví a [El País](#), donde he sido jefa de la sección de Madrid y de la sección de Sociedad. También fui profesora en el Master de Periodismo de [El País](#) y la Universidad Autónoma de Madrid. Entre 2000 y 2005 fui corresponsal en Bruselas, donde cubrí, además de los temas sociales, la actualidad belga, los temas económicos y la reforma de la Política Agrícola Común, entre otros. Ahora formo parte del equipo editorial.

Al margen de mi labor periodística, mencionaré que en 1999 publiqué un cuento para niños, [Los pequeños invisibles](#), dentro de la colección Cuentos para hablar de Ediciones PAU, con patrocinio de [UNICEF](#), para conmemorar el décimo aniversario de la Convención de Derechos del Niño. Entre 2006 y 2008, tuve una intensa e interesante experiencia en la Administración pública como Directora General de Información Internacional en la Secretaría de Estado de Comunicación.

Sólo he recibido un premio en mi vida; el único al que me presenté por el valor simbólico que suponía para mí. Se trata del galardón periodístico *La mujer en la Unión Europea* instituido por la [Red Europea de Mujeres Periodistas](#). Me lo entregó la entonces comisaria de Empleo y Asuntos Sociales, la socialista griega Anna Diamatopoulou, en el año 2002.